

Nowy rozdział i nowe wyzwania Polska po 1918 roku

Historionautą lub Historionautką może zostać każdy, kogo choć odrobinę interesuje przeszłość. Pierwszym krokiem w naszym projekcie jest wybór obiektu muzealnego, w którym ukryta jest ciekawa opowieść. Zalecamy, by w tej edycji programu obiekt pochodził z okresu 1918–1939, czyli z dwudziestolecia międzywojennego, choć możliwe jest sięgnięcie w przeszłość aż do 1795 roku (to data trzeciego rozbioru Polski).

Dlaczego wybraliśmy te daty?

Niedawno hucznie obchodziliśmy setną rocznicę odzyskania Niepodległości. W tym roku chcielibyśmy pójść o krok dalej i zmierzyć się z wyzwaniami oraz pytaniami, które towarzyszyły społeczeństwu po 1918 roku. Jaka ma być nowa Polska? Dla kogo? Jak ma wyglądać? I najważniejsze: jak przekuć tę wizję w rzeczywistość?

Po 1918 roku kształtuje się nowy porządek – powstają instytucje i przepisy, które mają scalić państwo zjednoczone po latach zaborów. Polska jest różnorodna: zamieszkują ją ludzie różnych wyznań i narodowości, na ulicach słychać różne języki. Kraj odbudowuje się po wojnie, trwa modernizacja – w wielu domach pojawiają się wynalazki techniczne, rozwijają się miasta i przemysł. W życie społeczne wkracza na dobre kultura masowa, a wraz z nią nowe rozrywki: kino, kabarety, sport. Mimo sielankowego, barwnego obrazu dwudziestolecia, który wielu z nas ma w głowach, to też okres ogromnych nierówności – nie wszyscy korzystają z nowinek cywilizacyjnych, duża część społeczeństwa żyje w skrajnej biedzie. Dwudziestolecie jest znacznie bardziej skomplikowane, niż się na pozór wydaje.

Opowieść przedmiotów

Aby lepiej zrozumieć ten okres, poszukiwać będziemy przedmiotów związanych z życiem codziennym, historią społeczną, lokalnymi bohaterami oraz ważnymi wydarzeniami w okolicy, które są opowiadają o tym, jak budował się nowy kraj. Mogą to być między innymi: przedmioty wytwarzane w lokalnych zakładach i fabrykach, dawne fotografie i pocztówki, dokumenty pokazujące przemiany miejscowości, pamiątki związane z lokalnymi bohaterami itp. Ale jak odkryć w tych przedmiotach historie? Zerknijcie na nasze propozycje!

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

CEO
CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

NIM

NARODOWY
INSTYTUT MUZEALNICTWA
I OCHRONY ZBIORÓW

HISTORIA:
POSZUKAJ

Projekt HISTORIA: POSZUKAJ realizowany jest przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. Program „Historionauci” jest przygotowany i realizowany we współpracy z Centrum Edukacji Obywatelskiej. Dofinansowano ze środków MKiDN w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2022.

1. Szampon

◆ Typ obiektu: przedmiot codziennego użytku

W przedwojennej Polsce przeciętny mieszkaniec mył głowę raz na dwa tygodnie. Aby wzmocnić włosy, używano deszczówki lub jajek. Mężczyźni dla lepszego efektu stosowali m.in wodę brzoową. Rewolucją w domach kobiet okazała się pewna żółta saszetka, którą możemy zobaczyć w zbiorach Muzeum Miasta Gdyni. Szampon występował w dwóch wariantach: suchej (sproszkowanej, przypominającej dzisiejsze suche szampony) i płynnej. Wyjątkowy kosmetyk produkował Zakład Przemysłowo-Handlowy Wilbra Sp. z o.o w Warszawie na koncesji z Niemiec. Promocja produktu skupiała się na uwrażliwianiu społeczeństwa, że warto dbać o higienę – także głowy. W czasach, kiedy nie każdy miał dostęp do łazienki, a nawet bieżącej wody, mycie było skomplikowanym i uciążliwym rytuałem. Z coraz modniejszych kosmetyków produkowanych przez polskie firmy korzystali więc głównie mieszkańcy miast ze względu na bardziej powszechny dostęp do łazienek.

Patrząc na saszetkę przedwojennego kosmetyku, możemy dostrzec w niej nie tylko historię higieny i reklamy, ale także konkretnej firmy, która ją produkowała. Możemy skupić się na opakowaniu: jaki był jego cel, czym różniło się od współczesnych trendów w projektowaniu produktów? Czy kosmetyki były tylko dla kobiet, czy tworzone specjalne produkty dla dzieci? Czy podobne obiekty muzealne możemy znaleźć w zbiorach w lokalnym muzeum? Czy w są współcześnie na rynku kosmetyki, które produkowano przed wojną?

Więcej o obiekcie na portalu HISTORIA: POSZUKAJ [LINK do obiektu](#)

2. Pocztówka

◆ Typ obiektu: druk ulotny

Pierwszą kartkę pocztową wysłał do samego siebie angielski pisarz w pierwszej połowie XIX wieku. Jednak rozwój pocztówki jako formy korespondencji zawdzięczamy Cesarstwu Austriacko-Węgierskiemu. Około roku 1869 zaczęto produkować kartki promujące miasta i widoki. Z roku na rok rozszerzano zakres tematów. Dość szybko kartki zyskały swoje rodzaje: widokówka, kartka okolicznościowa czy kartka korespondencyjna. Popularność kartek rosła dzięki mechanizacji transportu – za sprawą rozwoju kolei pojawiła się masowa turystyka, która sprzyjała wysyłaniu pocztówek z widokami miast i miasteczek. Na początku XX wieku odbyła się w Warszawie Pierwsza Wystawa Kart Poczтовых. Można było zobaczyć na niej wyjątkowe obrazki z Europy i świata. Wydarzenie cieszyło się dużym zainteresowaniem. Ogłoszono na nim konkurs na polską nazwę kartki (nazywanej zwyczajowo odkrytką od rosyjskiego słowa o podobnym brzmieniu i znaczeniu). Do organizatorów napłynęło 300 zgłoszeń z pomysłami, wygrała propozycja Henryka Sienkiewicza – **pocztówka**. W tym samym czasie rozszerzyły się tematy pokazywane na kartkach. Oprócz kartek prezentowych, życzeniowych i rocznicowych pojawiły się obrazki rejestrujące ważne, czasem trudne wydarzenia. Ciekawym przykładem tego zjawiska jest pocztówka *Akcja „Mosty” w Kędzierzynie Koźlu* (1921 r.) ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego. Na kartce umieszczono widok zniszczonego mostu na Odrze. Zniszczenie mostu nastąpiło tuż przed wybuchem III Powstania Śląskiego. Akcja destrukcyjna Grupy Wawelberga była ważnym działaniem wojskowym przeprowadzonym przez Tadeusza Puszczyńskiego. Dzięki pocztówce i jej dystrybucji o wydarzeniu mogło dowiedzieć się więcej osób. W historii regionalnej Śląska wydarzenie to przyczyniło się do zmiany granic, które w formowaniu odradzającego się państwa były bardzo istotne. Przykład pocztówki „Mosty” dowodzi, że kartki pocztowe to nie tylko pamiątki z wakacji, ale także narzędzia popularyzacji historii, a nawet wpływania na nastroje i postawy polityczne.

Jak przebiegało powstanie? Gdzie dokładnie znajdował się wysadzony most, czy jego wybór był uzasadniony? Kto jest autorem tego zdjęcia? Czy w zbiorach muzeum można znaleźć podobne obrazy z polskimi adnotacjami? Jaka była rola tych materiałów? Jakie inne przykłady propagandy propaństwowej (polskiej lub innej) można znaleźć w lokalnych muzeach? Jakie miejsca w waszych miastach lub okolicach cieszyły się powodzeniem jako obiekty pocztówkowe?

Więcej o obiekcie na portalu HISTORIA: POSZUKAJ [LINK do obiektu](#)

3. Plan miejscowości

◆ Typ obiektu: mapa, plan miasta

Kiedy badamy przeszłość miast, pierwszym dokumentem, który pomoże nam wydobyć na światło dzienne informacje o drogach, ulicach, obiektach i dzielnicach, jest mapa lub plan miasta. W projekcie lokalnym ciekawe efekty może przynieść nałożenie go na współczesną mapę miejscowości. Zapewne granice przedwojennych miast uległy zmianom, jak jednak wyglądały nazwy ulic, układ budynków? Jak zmieniała się tkanka miasta, jakie środki komunikacji były używane – te informacje możemy wydobyć z planu.

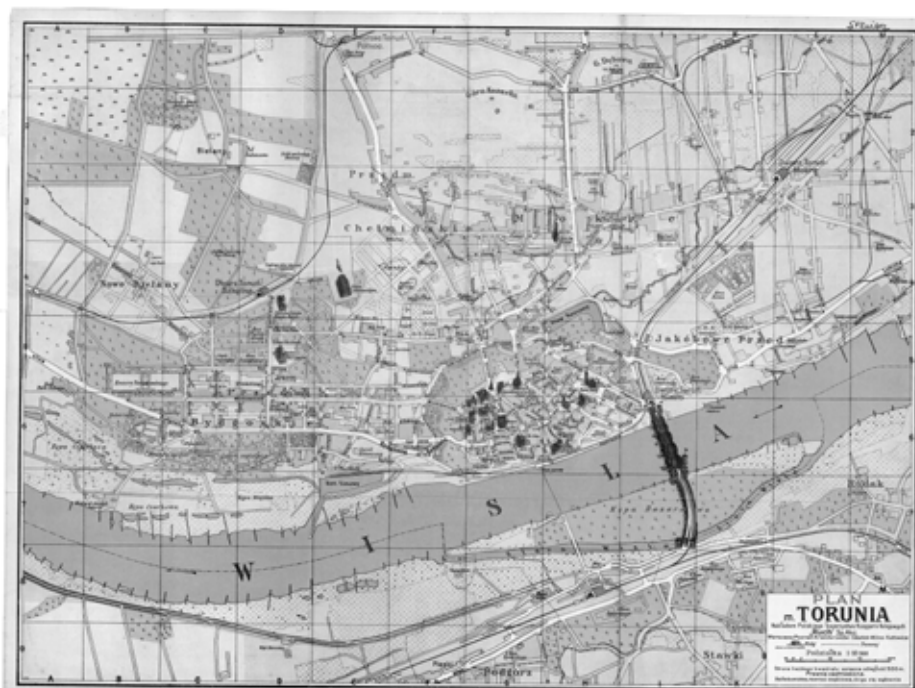
Z kolei mapa Polski lub regionu pozwoli nam zobaczyć miejscowość na tle innych miast, np. jak wyglądały połączenia kolejowe czy samochodowe. Te drugie były rzadkie z powodu niewielkiej liczby samochodów osobowych. Dobrym tropem może być więc poszukanie informacji, kto w waszym mieście miał samochód i kim była ta osoba dla lokalnej społeczności. Możecie także sprawdzić, gdzie w pobliżu szkoły znajdowała się stacja kolejowa, jak zmieniały się połączenia i kto z nich korzystał. Jak wyglądały dworce kolejowe w waszych miastach, a jak wagony w pociągach? Kim byli przedwojenni kolejarze? A może w waszych społecznościach znajdowały się szkoły kolejarские, które były symbolem dobrego i dobrze opłacanego zawodu?

LINK do obiektu – *samochodowa mapa Polski*

LINK do obiektu – *kolejowa mapa Polski*

LINK do obiektu – *plan Torunia*

LINK do obiektu – *plan Sosnowca*

4. Program Zjazdu Kobiet Polskich w Warszawie

◆ Typ obiektu: dokument

Największa działalność kobiet w stowarzyszeniach i organizacjach społecznych przypada na drugą połowę XIX wieku. Poprzez działalność w nowo powstających instytucjach Polki walczyły o swoje prawa (w tym prawa wyborcze, prawo do decydowania o własnej przyszłości, do edukacji wyższej). O czym chciały mówić kobiety w przede dniu odzyskania niepodległości? Rzut oka na **druk ulotny – Program Zjazdu Kobiet Polskich w Warszawie z 1917 roku** – pokaże nam, że Polki podejmowały tematy takie jak: wpływ wojny na sprawę kobiecą, ekonomiczne warunki pracy kobiet, rola kobiety w niepodległej Polsce. Zróżnicowanie wystąpień pokazuje, jak wieloma sprawami zajmowały się prelegentki Zjazdu Kobiet. Ich odczyty popularyzowały nowe spojrzenie na rolę kobiet w każdym aspekcie życia społecznego, a dzięki obecności dziennikarzy idee równouprawnienia trafiały do szerszego grona czytelników prasy. Dzięki uczestniczkom spotkania z września 1917 i wielu innych podobnych, w 1918 Polki wywalczyły prawa wyborcze – jako jedne z pierwszych w Europie. W programie podane jest miejsce wydarzenia – Towarzystwo Higieniczne przy ul. Karowej w Warszawie, jedna z najpopularniejszych sal wykładowych w mieście. Przez kilkanaście lat to tam spotykali się ludzie o różnych poglądach i dyskutowali o aktualnej sytuacji w kraju.

W jakich innych miastach organizowały się kobiety? Czy zjazdy odbywały się także w innych zaborach, a jeżeli tak, to czy są ich programy? Jak potoczyły się losy zaangażowanych kobiet w ruchy feministyczne na przełomie wieków i przed I wojną światową? Kim były pierwsze posłanki w II RP? Które prawa udało się kobietom wywalczyć w okresie dwudziestolecia?

Więcej o obiekcie na portalu HISTORIA: POSZUKAJ [LINK do obiektu](#)

5. Obraz Jazz

◆ Typ obiektu: obiekt artystyczny

Obraz w galerii sztuki jest zawsze otwarty na interpretację przez odbiorcę. Jest on nie tylko dziełem sztuki, ale też źródłem historycznym: mówi o tym, jak zmieniało się nasze rozumienie sztuki, co uznawano za godne uwiecznienia, w jaki sposób technika wpływała na powstawanie nowych form artystycznych. Obraz jako obiekt muzealny może być też punktem wyjścia do rozpoczęcia narracji na różne tematy, niekoniecznie związane z techniką i biografią twórcy. W przypadku dzieła Tadeusza Makowskiego *Jazz* (1929) ze zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie takim zagadnieniem może być popularność jazzu i innych form muzycznych w międzywojennej Polsce. Pierwsze jazzowe utwory pojawiły się na starym kontynencie wraz z amerykańskimi żołnierzami w trakcie I wojny światowej. Zainteresowanie nowoorleańskim stylem muzyki największe było wśród paryskich artystów. W tym czasie w mieście nad Sekwaną działało Towarzystwo Artystów Polskich, które umożliwiało wielu młodym twórcom kształcenie się i rozwój. W Polsce z kolei funkcjonowały, założone jeszcze w epoce zaborów, uczelnie wyższe o charakterze artystycznym, m.in w Krakowie. Ich studenci, aby być na bieżąco z nowymi trendami w sztuce, podróżowali po Europie. Jednym z nich był Tadeusz Makowski, który zainteresowanie modą na muzykę jazzową postanowił połączyć ją z popularnym wtedy w sztuce kubizmem.

Kto grał muzykę jazzową w Polsce? Kto jej słuchał? Czy inni artyści pokazywali zainteresowanie tym gatunkiem w sztuce? Kiedy dokładnie powstał ten obraz? Gdzie znajdował się, zanim trafił galerii muzealnej? A czego słuchała większość społeczeństwa polskiego w okresie dwudziestolecia? Jaka muzyka uznawana była za sztukę, a jaka – za tanią rozrywkę? Gdzie i w jakich okolicznościach słuchano muzyki?

Więcej o obiekcie na portalu HISTORIA: POSZUKAJ [LINK do obiektu](#)

6. Zdjęcia z zakładów fotograficznych

◆ Typ obiektu: fotografia

Masowa produkcja aparatów fotograficznych przyczyniła się do popularyzacji fotografii. Osoby średniozamożne mogły pozwolić sobie na własny sprzęt, dzięki któremu dokumentowały historie rodzinne i sytuacje zawodowe, także te codzienne. Mimo to dla znacznej grupy Polaków zdjęcie nadal było wynalazkiem, który wiązał się z dokumentacją ważnego wydarzenia życiowego i wymagał wizyty u profesjonalisty. Zakłady fotograficzne były w każdym, nawet najmniejszym miasteczku. Zdjęcia robili sobie ludzie różnych profesji i wyznań. Zachowane fotografie są bezcennym źródłem wiedzy o tym, przy jakich okazjach i dlaczego robiono sobie zdjęcia. Z dekady na dekadę zmieniały się mody związane z fotografią: sposób pozowania, tło zdjęcia, ekspresja ciała. Dużym zainteresowaniem cieszyły się fotografie wykorzystywane jako pocztówki. Na przykładzie kilku zdjęć, które przetrwały do naszych czasów, możemy opowiedzieć historię ludzi, których już nie ma. Dzięki zachowanym fotografiom możemy zobaczyć że w przedwojennej Polsce używano nie tylko języka polskiego, ale także hebrajskiego czy jidisz, którym posługiwała się duża część społeczności żydowskiej mieszkającej w Polsce.

Więcej o obiekcie na portalu HISTORIA: POSZUKAJ [LINK do obiektu](#)

[LINK do obiektu](#) - zdjęcie pamiątkowe (mężczyzna w tradycyjnym stroju żydowskim)

[LINK do obiektu](#) - zdjęcie służące jako pocztówka okazjonalna „Dobrego roku”

7. Złotnica

◆ Typ obiektu: przedmiot codziennego użytku

Mniejszości etniczne przez setki lat kształtowały swoją kulturę, często opartą na języku, muzyce i strojach. W międzywojennej Polsce największymi takimi grupami byli Ślązacy i Kaszubi. Na Śląsku do 1922 roku wybuchły trzy powstania, w trakcie których lokalna ludność opowiadała się za polską lub niemiecką władzą. W wyniku tych walk znaczna część Śląska przyłączona została do odrodzonej II Rzeczypospolitej wraz ze sporą mniejszością etniczną. Ślązacy, którym zależało na zachowaniu odrębności, wpłynęli na władze centralne i uzyskali zgodę na utworzenie Sejmu Śląskiego (jego budynek oddano na początku lat 30. w Katowicach). Zupełnie inaczej władze przedwojennej Polski traktowały Kaszubów, którzy zamieszkiwali północne ziemie Polski. Nie walczyli oni z bronią w ręku o granice, a swoją chęć przynależności wpisywali na kartach plebiscytów (na Śląsku plebiscyty nie zostały uznane, co doprowadziło do walk zbrojnych).

Tradycje obu tych mniejszości sięgają czasów średniowiecznych – z tej perspektywy XX wiek to zaledwie chwila w historii tych ziem. Aby nie zatracić swojej tradycji, Kaszubi kultywowali zwyczaje rodzinne i muzyczne. W Muzeum Miasta Gdyni można zobaczyć dwa obiekty, które odzwierciedlają ich zwyczaje. Jednym z nich jest **złotnica** – czepiec mężatki, bogato zdobiony lokalnym haftem, którego początki sięgają XII wieku. Patrząc na ozdobny charakter tego obiektu, możemy przypuszczać, że nosiła go zamożna kobieta. Oczywiście podobny element stroju nosiły kobiety na Śląsku, ale bez charakterystycznego haftu, który jest najbardziej rozpoznawalnym ściegiem w Polsce.

Gdzie można było kupić taki czepiec, kto go zrobił i jak trafił on do zbiorów muzeum? Dlaczego dla Kaszubów był to ważny element stroju? Czy w ubraniu ludowym Kaszubów i Ślązaków możemy odnaleźć podobieństwa? A jak te stroje mają się do ówczesnych strojów ludności polskiej na wsi?

Więcej o obiekcie na portalu HISTORIA: POSZUKAJ [LINK do obiektu](#)

8. Reklama w gazecie

◆ Typ obiektu: druk ulotny

„Reklama dźwignią handlu” – znacie to powiedzenie? Pierwsze reklamy powstały w starożytności, a wraz z rozwojem mediów zmieniały się ich wygląd i środki przekazu. Rzut oka na reklamy w przedwojennych czasopiśmie pozwoli dowiedzieć się, jakimi przedmiotami handlowano, jakie nowości wprowadzano na rynek oraz gdzie można było kupić konkretne produkty. Adresy sklepów, restauracji i kin możemy zestawić ze współczesnymi mapami i zobaczyć, czy tradycja dotrwała do naszych czasów. W międzywojennej Polsce tworzone także specjalne slogany reklamowe, spośród których niektóre znane są do dziś. Hasło „Cukier krzepi” wymyślił Melchior Wańkowicz, który wygrał konkurs na slogan zachęcający do kupowania tego słodkiego produktu. Reklamy w gazetach projektowali też znani artyści, którzy próbowali różnych typografii i czcionek. Spostrzegawcze oko zauważy, że w obrazach reklamowych sprzed 1939 rzadko pojawiają się zdjęcia. Większość z nich opiera się na rysunkach. Na przykładzie *Reklamy sklepu Pelagii Anflinkowej w Gdyni proponującej swoim klientkom między innymi piżamy plażowe* ze zbiorów Muzeum Miasta Gdyni możemy więc zorientować się, jakie stroje plażowe były modne w latach 30., kto je produkował i gdzie można było je kupić. Promocja stroju plażowego może być też punktem wyjścia do narracji o popularyzacji turystyki morskiej w przedwojennej Polsce. Kto mógł jeździć na wakacje nad morze, jak spędzano czas na plaży?

Więcej o obiekcie na portalu HISTORIA: POSZUKAJ [LINK do obiektu](#)

9. Sukienka

◆ Typ obiektu: przedmiot codziennego użytku

W XX wieku gwałtownie jak nigdy dotąd zmieniał się strój kobiety. Przyczyniła się do tego I wojna światowa – w czasie kiedy mężczyźni walczyli na frontach, kobiety pracowały w fabrykach i utrzymywały domy. Długie spódnice zamieniono na krótsze odpowiedniki (coraz popularniejsze stawały się też spodnie, choć nadal były uznawane za ekstrawagancję), zaś ciasne gorsety – na bieliznę bez „pancerza”. Z kolei na wieczorkach tanecznych i balach, na których do tej pory królowały długie suknie z trenem, teraz pojawiały się luźne i zwiewne kreacje. Przejawem tej mody są dostępne w zbiorach Muzeum Warszawy **suknie wieczorowe**. Uzupełnieniem wizerunku eleganckiej i nowoczesnej kobiety na przełomie lat 20. i 30. była krótka fryzura inspirowana powieścią Victora Margueritte’a *La garçonne* z 1922 roku. Kto mógł sobie pozwolić na taką modę? Cóż, zdecydowana mniejszość – uszycie tego rodzaju strojów kosztowało majątek, ponieważ wymagało wielu dni ręcznej pracy. Większość społeczeństwa korzystała z tanich ubrań produkowanych przemysłowo. Także strój wiejskich kobiet znacząco się różnił się od tego wzorca – na wsiach nadal silne były tradycje strojów ludowych, choć pojawiały się w nich „miejskie” innowacje, a coraz częściej elementy ubioru szyto na maszynach, w fabrykach odzieży. Te podziały ponad 100 lat temu były bardziej widoczne niż obecnie. Pomimo coraz śmielszych strojów, zmiana stosunku do kobiet w społeczeństwie postępowała wolniej niż zmiany w damskiej garderobie: głos kobiet nie zawsze był słuchany.

Jakie inne przedmioty z kobiecych szaf zrewolucjonizowały modę? Jak wyglądały sklepy z ubraniami 100 lat temu? Gdzie można było kupić najlepsze ubrania w mieście, w którym mieszkacie? Czy pokazana sukienką miała swoją właścicielkę – jak obiekt ten trafił do zbiorów muzeum? Jakie dyskusje wywoływały zmiany w ubiorze kobiet po I wojnie światowej?

Więcej o obiekcie na portalu HISTORIA: POSZUKAJ [LINK do obiektu](#)

10. Świadcstwo szkolne

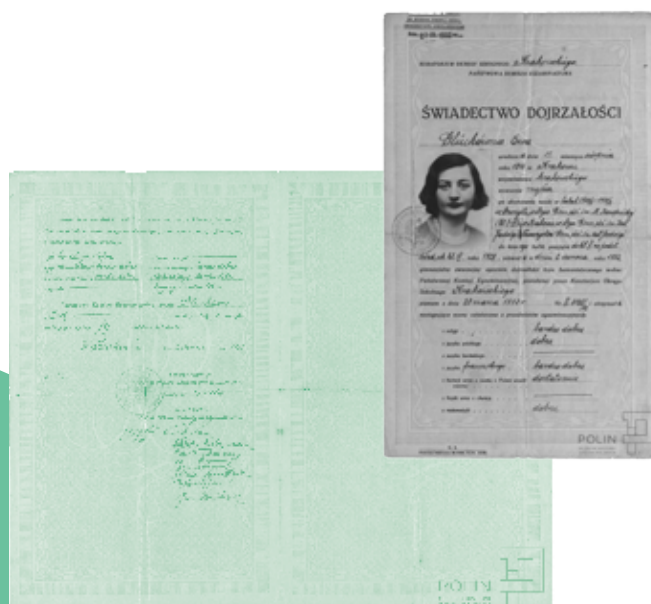
◆ Typ obiektu: dokument osobowy

W XXI wieku edukacja jest powszechnym prawem (i obowiązkiem) każdego dziecka w Polsce, szkolnictwo jednak wyglądało zupełnie inaczej w II RP. Według prawa z 1918 roku chodzenie do szkoły było obowiązkiem, choć nie wszystkich rodziców było na to stać. System szkolny różnił się od współczesnego. Obowiązywała siedmioletnia szkoła podstawowa, gimnazjum zakończone tzw. małą maturą i liceum, po którym uczennice i uczniowie zdawali tzw. dużą maturę. Ten dokument uprawniał młodzież do zdawania egzaminu na studia, które były płatne. Szkoły dzieliły się na żeńskie i męskie. Czy słyszeliście może o tarczach szkolnych (znaczkach z nazwą i symbolem placówki, które uczniowie obowiązkowo nosili jako element mundurków)? Czego uczono w przedwojennej szkole, kto do niej chodził, jak wyglądała „metryczka” - tego wszystkiego możemy dowiedzieć się z archiwalnego świadectwa maturalnego. To, co wyróżnia dokument sprzed prawie 100 lat, to także rubryka zawierająca informację o wyznaniu ucznia. A zatem czy w II RP były szkoły religijne? Jak liczna była grupa kobiet, które zdobywały wiedzę? Jak wyglądała międzywojenna klasa pod względem pochodzenia, wyznania, zamożności uczniów i uczennic?

LINK do obiektu ➔ *świadectwo maturalne*

Więcej przykładów obiektów znajdziesz na portalu

HISTORIA: POSZUKAJ **Link do obiektów**

11. Obraz *Pływalnia*

◆ Typ obiektu: obiekt artystyczny

„Sport to zdrowie” – ten slogan wykorzystywany był do popularyzowania dyscyplin sportowych od lat. W przedwojennej Polsce, w której gwałtownie zachodziły zmiany obyczajowe, sport stopniowo stawał się zajęciem nie tylko dla mężczyzn. Zmiana stroju, zastąpienie gorsetu biustonoszem, skracanie spódnic, popularyzacja spodni – wszystko to wpłynęło na zmianę postrzegania ruchu oraz na przychylniejszy stosunek do uprawiania sportu przez kobiety. Ciało kobiet zostało (częściowo) uwolnione, dzięki czemu łatwiej było im wykonywać zamaszyste ruchy, zaś pokazywanie sylwetki w kostiumie kąpielowym nie budziło już tak wielkiego oburzenia. Popularnością cieszyło się pływanie – temu hobby oddawano się nie tylko nad morzem czy jeziorem, ale także w mieście. Sztuczne zbiorniki i baseny powstawały jak grzyby po deszczu. Patrząc na obraz Marii Łunkiewicz-Rogoyskiej *Pływalnia* (1939), ze zbiorów Muzeum Narodowego we Wrocławiu, możemy zaobserwować też fryzury, które były w tym czasie modne wśród kobiet. Sztuka z początku XX wieku pomoże nam opowiedzieć o nowych formach spędzania czasu wolnego (mieście przy tym w pamięci, że jedynym dniem wolnym od pracy była niedziela, a urlopy tygodniowe były nowością).

Czy z basenów korzystały dzieci? Kto był inicjatorem ich powstawania? Jak czas wolny spędzali mieszkańcy miasta, w którym mieszkacie? Czy skoki do wody były dyscypliną olimpijską? Kto trenował pływanie przed wojną – czy były to też kobiety? Kiedy dokładnie powstał ten obraz, gdzie znajdował się wcześniej

Więcej o obiekcie na portalu HISTORIA: POSZUKAJ

[Link do obiektu](#)

12. Kuchenka elektryczna

◆ Typ obiektu: przedmiot codziennego użytku

Według tradycyjnego podziału obowiązków, który funkcjonował w dwudziestolecu międzywojennym, kobiety zajmowały się tzw. domowym ogniskiem – sprzątając, gotując, piorąc. Często te wszystkie zadania wykonywały same; zamożniejsze rodziny mogły pozwolić sobie na pomoc gosposi w określonych sprawach. Tylko w niewielu domach w budżet domowy wliczone przewidziane było wynagrodzenie dla stałych służących. Zmiany w prowadzeniu domu nastąpiły wraz z uprzemysłowieniem miast. W fabrykach początkowo tworzono ubrania i sprzęty ciężkie. Postępująca mechanizacja i elektryfikacja przyczyniła się do produkcji urządzeń domowych: lodówek, odkurzaczy i kuchenek. W przedwojennym Toruniu produkowano **kuchenki elektryczne** dla domów. Patrząc na **kuchenkę elektryczną Pomorskiej Elektrowni Krajowej „Gródek” w Toruniu** w Muzeum Miasta Gdyni widzimy prosty, schludny *design* tego nowego sprzętu domowego, którego zaletą były także niewielkie gabaryty (dostosowane do ówczesnego budownictwa). O wyjątkowych atutach kuchenki można było przeczytać w gazetach.

Kogo było stać na zakup tego sprzętu? Ile kosztował i jak cena ta wyglądała na tle przeciętnych zarobków? Gdzie używano tego konkretnego obiektu? Jak wynalazki tego typu wpływały na relacje i budżet w domu? Co jeszcze produkowano w toruńskich zakładach? Czy w okolicy, której mieszkacie, znajdowały się podobne fabryki produkujące sprzęt domowy? Jak modernizacja wpłynęła na rolę i miejsce służących w domu?

Więcej o obiekcie na portalu HISTORIA: POSZUKAJ [LINK do obiektu](#)

